

O ŽIVOTU I RADU PROF. DR. KSENIIJE MILOŠEVIĆ

Ksenija Milošević je rođena 21. 8. 1933. u Mostaru, gdje je išla u školu do aprila 1941. godine. Tada je s porodicom izbjegla i do januara 1942. nije imala stalno mjesto boravka. Od januara 1942. do novembra 1945. živjela je u Vrnjačkoj Banji, kada dolazi u Sarajevo. Tu je išla u gimnaziju. Nakon trećeg razreda, kao odličan đak, dobila je stipendiju i odmah prešla na Trgovačku akademiju i bez završnog razreda nekadašnje niže gimnazije. Polaznici tih stručnih škola poslije rata bili su nov kadar stavljen na raspolaganje republičkoj vladi. Ksenija Milošević je bila dodijeljena Ministarstvu finansija NR Bosne i Hercegovine. Budući da je bila briljantan đak, donesena je odluka na nadležnom mjestu da studira hemiju. No ipak se Ksenija Milošević obrela na grupi za sh. jezik i istoriju jugoslovenske književnosti na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, gdje je apsolvirala 1954. godine. Tada se zaposlila i radila kao nastavnik osnovne škole i lektor u Narodnom pozorištu i Malom pozorištu u Sarajevu. Diplomirala je u septembru 1961. s odličnim uspjehom.

Nakon diplomiranja Ksenija Milošević je izabrana za asistenta na Katedri za srpskohrvatski jezik Filozofskog fakulteta u Sarajevu. Već 1965. je doktorirala na istom fakultetu na temu *Futur egzaktni u savremenom srpskohrvatskom književnom jeziku*. Od 1965. do 1967. boravila je u Göttingenu kao lektor našeg jezika. Godine 1968. izabrana je za docenta za savremeni sh. jezik na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, 1974. za vanrednog, a 1982. za redovnog profesora. Predavala je sintaksu sh. jezika. Zbog bolesti prijevremeno je otišla u mirovinu 1989. godine.

Dr Milošević je bila angažirana i van nastave. Bila je član redakcije *Pitanja savremenog književnog jezika* od njegova drugog pokretanja (1967) do gašenja, član redakcije *Književnog jezika* od 1974. do 1980. i član Komisije za lingvistička ispitivanja ANUBiH. Bila je i lektor na Jugoslovenskom seminaru za strane slaviste 1962. u Zadru i Zagrebu, te kasnije više puta predavač na istom seminaru. Radila je i na popunjavanju punktova na OLA te na ispitivanju bh. govora u Institutu za jezik (Čizma kod Kisečaka, Fatnica kod Bileće, Izačići kod Bihaća). U Institutu je dugo bila angažirana kao član Naučnog vijeća, te pred umirovljenje i na projektu *Jezik bosanskohercegovačkih pisaca XX vijeka*. A na Odsjeku je prošla sve faze njegova razvoja, više je puta bila njegov sekretar i rukovodilac, profesor na postdiplomskom studiju, mentor mnogim postdiplomcima itd. Kao priznat stručnjak aktivno je učestvovala na domaćim i međunarodnim skupovima, u Beogradu, Ohridu, Novom Sadu, Sarajevu, Varšavi, Moskvi i drugdje.

Izuzimajući manje osvrt e i prigodne članke (up. bibliografiju), prof. Milošević je sav svoj vijek posvetila proučavanju sintaksičke strukture srpskohrvatskog jezika. Izdvajaju se tri tematske oblasti: a) lični glagolski oblici, b) problematika glagolske dijateze i c) načini strukturiranja rečenice.

Iz prve skupine svakako je najznačajnija njena studija *Futur II i sinonimski odnosi u savremenom srpskohrvatskom književnom jeziku* (Sara-jevo, 1970). To je djelo najavilo izuzetnog sintaksičara i znalca, solidnog analitičara i minucioznog istraživača jezičkih pojava koje označavaju budućnost u sh. jeziku. Iskazivanje budućnosti kao tema nije je ni kasnije napuštala. Tako ona utvrđuje mjesto konstrukcije tipa budem + radni glagolski pridjev u sistemu sh. glagolskih oblika, u odnosu na futur I, te u drugim prilikama značenje futura I i futura II u sistemu ličnih glagolskih oblika ističući njihovu sintaksičku distribuciju. A na Vukovu jeziku istražuje okolnosti pod kojima su nastale određene razlike kod Vuka (i toga doba) i današnjeg stanja u razvijenom književnom jeziku. Posebno je prof. Milošević osvijetlila i neka teorijska pitanja glagolske problematike u našoj sredini, kritički prosuđujući dosadašnja istraživanja sistema glagolskih oblika, od Beličeve definicije relativa do Vukovićeva shvatanja prirode našeg imperfekta. Radom *O proučavanju vremenskih glagolskih oblika u srpskohrvatskom jeziku* (ZFL XXI/2, 1978) dala je iscrpan osvrt istraživanja u oblasti glagolske problematike sh. jezika, ukazala na nepokrivena tematska područja, na sporove, na naučne doprinose i inovacije.

Tema glagolskog roda zaokupljala je prof. Milošević od samog početka njenog rada na ispitivanju glagolskih kategorija sh. jezika. Rezultati do kojih je došla bez sumnje su unaprijedili našu sintaksičku misao. Ona nas je upoznala i sa teorijskom orijentacijom u proučavanju glagolskog roda koja je sedamdesetih godina ovoga stoljeća dominirala u slovenskom svijetu, dajući i vlastiti doprinos spornim pitanjima u toj oblasti te utvrđujući zadatke koji stoje pred slavistikom u budućnosti. Osobito trebaći one njene radove koji se bave refleksivnim i participskim konstrukcijama, u kojima Ksenija Milošević izvodi originalne zaključke o ulozi leksičkosemantičkih klasa glagola u konstituiranju semantičkih modela, determinacionih, relacionih i egzistencijalnih.

Izdvojena tematska oblast interesovanja prof. Milošević je rečenica i njena struktura. Širok je dijapazon njenih opservacija, osobito unutar zavisnih rečenica. Tako npr. prof. Milošević osvjetljava tzv. predikatsku zavisnu rečenicu, semantičke tipove rečenice, neke negramatičke rečenične modele, neizdiferencirani tip odnosa u složenoj rečenici, hronološke determinacije sa temporalnom klauzom, aspektualno-temporalne konfiguracije u sistemu složenih rečenica, postupci u iskazivanju konoesivnih relacija i semantičke strukture itd. Velika je šteta što prof. Milošević nije dugo pripremani udžbenik o rečenici dovršila ili svoja univerzitetska predavanja (koja su studenti umnožavali) pregledala, redigirala i publikovala. Takođe je šteta da se njene brojne studije o rečenici nisu našle u posebnoj knjizi, kako bi bile dostupne i široj naučnoj i stručnoj javnosti.

Prof. Ksenija Milošević se svojim studijama uvrstila u sami vrh sintaksičara serbokroatista. Pisan oštrim perom, britke misli i tanane analize savremenog jezičkog materijala, njen naučni opus predstavlja vrijedan doprinos našoj nauci o jeziku. Njene sintaksičke studije su stoga nezaobilazne u daljem proučavanju vremenskih glagolskih kategorija i strukture srpsko-hrvatske rečenice.

BIBLIOGRAFIJA RADOVA PROF. DR. KSENIJE MILOŠEVIĆ

1968.

Dr Jovan Vuković: »Sintaksa glagola«, Zavod za izdavanje udžbenika, Sarajevo 1967. *Pitanja savremenog književnog jezika* VI (Sarajevo, 1968). 144—147.

1970.

Futur II i sinonimski oblici u savremenom srpskohrvatskom književnom jeziku. Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. Djela, knj. XXXIX. Odjeljenje društvenih nauka, knj. 24. Sarajevo 1970. 184.

1971.

Jedan slučaj asimetrije između izraza i sadržine u gramatičkom sistemu savremenog srpskohrvatskog jezika. *Radovi Akademije nauka i umjetnosti BiH* XLI (Odjeljenje društvenih nauka 14, Sarajevo, 1971). 181—203.

1972.

Neki aspekti semantičkog odnosa konstrukcija pasivne (sa trpnim pridjevom) i refleksivne u savremenom srpskohrvatskom jeziku. *Književni jezik* I/3—4 (Sarajevo, 1972). 63—86.

1973.

Intrazitivnost, refleksivna konstrukcija rečenice i pasivna dijateza. *Književni jezik* II/1—2 (Sarajevo, 1973). 29—39.

Temporalno značenje i sintaksička vrijednost konstrukcije Cop (praes. perf.) — part. pass. u srpskohrvatskom jeziku. *Južnoslovenski filolog* XXX/1—2 (Beograd, 1973). 423—437.

1974.

Takozvana predikatska zavisna rečenica (funkcionalne i formalne karakteristike). *Književni jezik* II/3—4 (Sarajevo, 1974). 37—45.

Uloga imperfektivnog vida i nekih drugih elemenata glagolskog značenja u semantičkom konstituisanju i interpretaciji jednog tipa predikata. Konstrukcija Cop (praes.) + part. pass (V impf.). *Zbornik za filologiju i lingvistiku* XVII/1 (Matica srpska, Novi Sad 1974). 139—171.

Teorija glagolskog roda u slovenskim lingvističkim sredinama sedamdesetih godina, njeni odjeci na varšavskom kongresu slavista (1973) i otvorena pitanja iz ove oblasti. *Radovi Instituta za jezik i književnost u Sarajevu*, Odjeljenje za jezik, knj. I (Sarajevo, 1974). 179—197.

1977.

O pitanju »relativnog« karaktera srpskohrvatskog imperfekta. *Posebna izdanja Akademije nauka i umjetnosti BiH XXXIV*, Odjeljenje društvenih nauka, knj. 6 (Sarajevo; 1977). 247—260.

Trebinjsko savjetovanje o pravopisnoj problematici. *Književni jezik VI/1* (Sarajevo, 1977). 43—58.

1978.

Forma predikata i semantički tip rečenice (Referat za VIII međunarodni kongres slavista u Zagrebu). *Književni jezik VII/4* (Sarajevo, 1978), 3—17.

O proučavanju vremenskih glagolskih oblika u serbokroatistici. *Zbornik za filologiju i lingvistiku XXI/2* (Matica srpska, Novi Sad 1978). 93—121.

O adjektivima (i adverbima) u obliku glagolskog priloga sadašnjeg u savremenom srpskohrvatskom/hrvatskosrpskom književnom jeziku. *Književni jezik VII/3* (Sarajevo, 1978). 49—78.

1979.

Akademiku prof. dr Jovanu Vukoviću (In memoriam). *Književni jezik VIII/1* (Sarajevo, 1979). 5—10.

1980.

Jedan negramatički rečenični model u srpskohrvatskom jeziku. *Južnoslovenski filolog XXXVI* (Beograd, 1980). 47—63.

Život i djelo akademika profesora doktora Jovana Vukovića. *Radovi Filozofskog fakulteta u Sarajevu IX—X* (Sarajevo, 1976—1980). 17—20.

Trideset godina Odsjeka za južnoslovenske jezike. *Književni jezik IX/4* (Sarajevo, 1980). 49—60.

O pitanju »relativnog« karaktera srpskohrvatskog imperfekta. *Zbornik radova povodom 70. godišnjice akademika Jovana Vukovića*. Posebna izdanja Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, knj. XXXIV (Sarajevo, 1974—80). 247—260.

1981.

Jedan sintaksički model srpskohrvatske proste rečenice i njegove realizacije. *Naučni sastanak slavista u Vukove dane. Referati i saopštenja 7* (Međunarodni slavistički centar SR Srbije, Beograd, 1981). 275—287.

Obilježavanje budućnosti u srpskohrvatskom jeziku. *32. jugoslovenski seminar za strane slaviste* (1981). 27—39.

1982.

Uloga aspekatskog značenja u predstavljanju hronološke determinacije u složenoj rečenici sa temporalnom klauzom u srpskohrvatskom jeziku. *Književni jezik XI/2* (Sarajevo, 1982). 49—62.

Uloga glagolskih oblika u složenoj rečenici sa temporalnom klauzom u savremenom srpskohrvatskom jeziku. *Naučni sastanak slavista u Vukove dane. Referati i saopštenja 11/2* (Međunarodni slavistički centar SR Srbije, Beograd, 1982). 125—138.

Zavisnosloženi iskazi sa odnosom implikacije u srpskohrvatskom jeziku. *X Kongres na sojuzot...* 62.

1983.

Jedan fragment glagolskog sistema u jeziku Vuka Stefanovića Karadžića. *Naučni sastanak slavista u Vukove dane. Referati i saopštenja 8* (Međunarodni slavistički centar SR Srbije, Beograd 1983).

Kategorija aspekta i kategorije s njom povezane u označavanju hronološke determinacije u složenoj rečenici sa temporalnom klauzom u srpskohrvatskom jeziku. *Аспектуальные и темпоральные значения в славянских языках* (Академия наук СССР, Издательство Наука, Москва 1983). 94—101.

1984.

Jedan funkcionalno neizdiferencirani (kombinovani) tip odnosa u složenoj rečenici u srpskohrvatskom jeziku. *Makedonski jazik XXXII—III* (Skopje, 1981—82/84). 456—476.

1985.

Kauzalna funkcija zavisne rečenice koja se uvodi veznikom KAD u srpskohrvatskom jeziku. *Zbornik za filologiju i lingvistiku XXVII—XXVIII* (Matica srpska, Novi Sad 1984—85). 461—470.

Aspektualno-temporalne konfiguracije u sistemu složenih rečenica s kauzalnom klauzom u srpskohrvatskom jeziku. *Naučni sastanak slavista u Vukove dane. Referati i saopštenja 14/2* (Međunarodni slavistički centar SR Srbije, Beograd 1985). 21—37.

1986.

O jednom sintaksičkom i semantičkom modelu složenih rečenica sa kauzalnom klauzom koja se uvodi veznikom ŠTO. *Naš jezik XXVII/1—2* (Institut za srpskohrvatski jezik, Beograd 1986). 67—72.

Sintaksički postupci za iskazivanje koncesivnih relacija u složenoj rečenici u srpskohrvatskom jeziku i semantička struktura koja se pri tom ostvaruje. *Naučni sastanak slavista u Vukove dane. Referati i saopštenja 15/1* (Međunarodni slavistički centar SR Srbije, Beograd 1986). 33—47.

Jezički i vanjezički signali kauzalne zavisnosti između prostih rečenica u složenoj. *Književni jezik XV/3—4* (Sarajevo, 1986). 280—296.

1987.

O kauzalnoj funkciji predikativnih atributa u srpskohrvatskom jeziku. *Studia Linguistica Polono-Jugoslavica 5* (MANU, Skopje 1987). 175—190.

Miloš Okuka